

Fontys *Flex*,

Op weg naar flexibel onderwijs voor de lerende professional

“Ik heb de vrijheid die flexibilisering biedt, omarmd”

Hetzelfde diploma, maar een andere leerroute

“Niet starten bij de O van Onderwijs, maar bij de B van Beroep”

Hybride docent aan het woord

Doorgroeien dankzij diploma

“Je doet het zelf, maar niet alleen”

INHOUD,

UITGELICHT

- 7 **“Meteen ook de voltijdopleiding aangepakt”** - Dian van Limpt
- 8 **“Studenten zorgen voor dynamiek in het bedrijfsleven”** - Joris van der Waart
- 10 **“Gun studenten de tijd om het vak te leren”** - Anja van Wanrooij
- 11 **“Flexibilisering van deeltijdonderwijs heeft aanzuigende werking”** - Marlies van der Eerden
- 12 **Pilotmanagers blikken terug**
- 16 **“Je moet continu blijven aansluiten bij het werkveld”** - Marcel van Ham en Kim Nguyen
- 17 **“Vijf jaar hebben we zeker nog nodig”** - Fons van de Gevel
- 26 **“Je doet het zelf, maar niet alleen”** - Jetta Bergman
- 36 **“Studie en werk versterken elkaar enorm”** - Jordie Driessen
- 29 **“Ik wil futureproof worden”** - Loek van der Zanden
- 30 **“Kijk kritisch naar je huidige onderwijs”** - Frank Janssen
- 31 **“Van bankwezen naar onderwijs”** - Saskia van Dungen
- 32 **“Doorgroeien dankzij diploma”** - Robbert Wolter
- 34 **“Nooit meer kriebels, maar een waardevolle baan”** - Linda Arts
- 35 **“Opleiding en werkveld moeten verder vermenen”** - Ankie de Laat

OVERIGE ARTIKELN

- 4 **Voorwoord** - Joep van Houterman
- 5 **Inleiding** - Hans Dekker
- 18 **“Docent worden wordt aantrekkelijker door flexibilisering”** - Saskia Heunks
- 19 **“Meters maken als het kan”** - Joris van Laak
- 20 **Via gezamenlijke afspraken op weg naar flexibel onderwijs**
- 23 **“Ik zie onze studenten als voorwaardige partners”** - Ans Boosten
- 24 **Zelf je leerroute bepalen** - Raymond van Doesburg en Jeroen Sniedt
- 28 **“Ik heb de vrijheid die flexibilisering biedt, omarmd”** - Bart Peeters

COLOFON

Redactie: Eva Jans, Hans Dekker, Maartje Damoiseaux, Ronald de Pijper, Kees-Jan van Dorp, Henderijn Heldens, Aukje Schurer en Margreet Verbunt
Tekst: Arnold Otten en Koen Chatrou (TextVast)
Fotografie: Vincent Knoops (Knoops Fotografie) en Fontys beeldbank
Vormgeving: Poyin Ho
Oplage: 1.000 exemplaren

Speciale dank aan: alle pilotmanagers, Els van Zijl en Lotte Streppel

Fontys Hogescholen
Bezoekadres: Rachelsmolen 1, 5612 MA Eindhoven
Postadres: Postbus 347, 5600 AH Eindhoven
Telefoonnummer: 08850 80000
Internet: fontys.nl/flexibilisering

Aan de inhoud van dit magazine kunnen geen rechten worden ontleend.

> JOEP HOUTERMAN

Bestuursvoorzitter Fontys

‘Iedereen die bij Fontys zijn talenten wil ontplooiën, is welkom.’ Tijdens de opening van het studiejaar 2020-2021 deed ik deze uitspraak om aan te geven dat Fontys niet alleen talentontwikkeling hoog in het vaandel heeft staan, maar zeker ook inclusie. Ons onderwijs is toegankelijk voor *iedere* student die bij ons wil studeren (en over de juiste vooropleiding beschikt, vanzelfsprekend).

Doen we dit alleen maar omdat we zo aardig zijn? Nee, natuurlijk niet. Het is een simpel feit dat we ieders talent hard nodig hebben op de arbeidsmarkt en in economisch opzicht. In Nederland, maar zeker ook in onze innovatieve en snel ontwikkelende regio's. Daar komt bij dat de mensen die al aan het werk zijn, geacht worden om zich tijdens hun loopbaan blijven te ontwikkelen. Wie betekenisvol bij wil dragen, kan eigenlijk niet meer anders in deze razendsnel veranderende samenleving. Met andere woorden: een leven lang ontwikkelen is geen luxe meer, maar een noodzaak.

Het is aan ons om in ons onderwijs in te spelen op de steeds grotere diversiteit aan studenten en de grotere variëteit aan talenten, mogelijkheden, voorkennis, leerstijlen en ontwikkelwensen.

Flexibilisering van het onderwijs is hiervoor de sleutel. Flexibel onderwijs, maatwerk, toegespitst op iemands persoonlijke situatie: dat klinkt eenvoudig en begrijpelijk. Maar het is zeer complex en raakt aan de fundamenteën van onze organisatie. Fontys is inmiddels al een aantal jaar volop actief op dit vlak, binnen de pilots van het Programma Flexibilisering én daarbuiten, en we weten steeds beter wat het van ons vraagt, hoe we het kunnen en moeten organiseren en wat onze studenten van ons vragen.

Maar we zijn er nog lang niet. Er is nog veel te leren, te ontwikkelen en werk te verzetten. Die handschoenen pakken we vanzelfsprekend graag op. In de nieuwe Fontysbrede strategie voor 2021-2025 nemen flexibilisering en ook het broertje 'digitalisering' al een belangrijke plek in, en dat zal de komende vijf jaar zeker zo blijven.

In dit magazine een terugblik op het vierjarige programma Flexibilisering van de deeltijdopleidingen, dat in december 2020 officieel is afgerond. Het blad is doorspekt met verhalen van ervaringsdeskundigen. Zowel studenten als docenten en betrokkenen uit het werkveld blikken terug. Wat gaat goed? Wat kan beter? Waar liggen de valkuilen? Lees vooral ook het rondetafelgesprek waarin de zes betrokken pilotmanagers terugblikken op het project. Veel leesplezier!

\\ **LAAT JE INFORMEREN,
MAAR VOORAL OOK
INSPIREREN** //

> HANS DEKKER

Programmadirecteur Flexibilisering Deeltijdopleidingen

Al vele jaren is bekend dat de bekwaamheidseisen aan werknemers op de dynamische arbeidsmarkt snel veranderen. We moeten een leven lang ontwikkelen. Logisch dus dat het deeltijdonderwijs groeit. Alleen ... dat doet het niet. Om beter tegemoet te komen aan de opleidingsbehoeften van werkende professionals en werkzoekenden, startte enkele jaren geleden vanuit het ministerie van OCW een landelijke pilot om deeltijdopleidingen anders in te richten. Dat Fontys direct instapte in deze pilot sprak voor zich. In de eigen visie 'Fontys Focus 2020' werd de ambitie om de deeltijdopleidingen flexibeler te maken immers al nadrukkelijk benoemd.

Flexibilisering van het onderwijs is niet niks. Het raakt aan de volledige inrichting en vormgeving van het onderwijs. Uitdagend? Zeker, omdat het leidt tot nieuwe en gevarieerde rollen van medewerkers, werkveldpartners en de professional zelf en tot nieuwe samenwerkingsvormen. In de verwoording van de visie spreekt Fontys over een 'ingrijpend veranderingsproces' dat het mogelijk moet maken om nu en in de toekomst in te spelen op de diversiteit van de lerende professionals, de variatie in hun leerbehoeften en de dynamiek op de arbeidsmarkt.

Experiment Leeruitkomsten

In 2016 gingen 37 van de in totaal 80 deeltijdopleidingen van Fontys in een pilot aan de slag met de inrichting van dit flexibiliseringsproces. 'Tot die tijd waren de deeltijdopleidingen eigenlijk een kopie van de voltijdvariant', zegt Hans Dekker, programmadirecteur Flexibilisering Deeltijdopleidingen bij Fontys. 'Hetzelfde aanbod, maar dan in een snelkookpan. Daarbij ga je voorbij aan de kennis en ervaring die werkenden of werkzoekenden al hebben opgebouwd. Bovendien zit alles in het keurslijf van die ene dag naar school. Vrijstellingen? Ja, die waren er wel, maar alleen op basis van behaalde diploma's, niet op basis van al verworven competenties. Met de switch van leerdoelen naar leeruitkomsten kunnen we nu wel recht doen aan leerwerkervaring van professionals.'

Loslaten

Door het experiment Leeruitkomsten worden de vaste programma's losgelaten en krijgt de professional de ruimte om een eigen pad te kiezen en werken en leren met elkaar te verweven. 'In sociale interactie met experts en binnen en buiten de hogeschool. In de leeruitkomsten wordt vastgelegd wat studenten moeten kennen en kunnen, maar niet hoe het bijbehorende programma er uit moet zien. Vandaar de naam.' Niet het programma is dus sturend voor het leren, maar wat er bereikt moet worden. 'Daardoor is het mogelijk om meer recht te doen aan eerdere leerervaringen en worden persoonlijke leertrajecten mogelijk. Ook kan de professional al tijdens de opleiding een bijdrage leveren aan vernieuwing van de praktijk.'

Persoonlijk leertraject

Nu de pilotfase achter de rug is, ligt er een schat aan waardevolle ervaringen, vindt Hans Dekker. De opleidingen zijn opnieuw ingericht, de student krijgt meer en meer zelf de regie. Samen met de studietoelichting wordt gekeken welke relevante leerervaringen de professional al heeft en hoe die tijdens de opleiding kunnen worden benut om te versnellen. Met de studietoelichting stippelt de professional het leertraject uit: hoe de student het leertraject wil invullen: in welk tempo, in welke volgorde, welke leeractiviteiten en ook hoe de werkcontext kan worden benut om te leren. En niet te vergeten hoe de professional zich inhoudelijk wil profileren. Samen wordt een keuze gemaakt voor de weg die het beste bij deze studerende professional past.'

Zelf de regie nemen

Hans Dekker benadrukt dat de invoering van deze nieuwe werkwijze tijd nodig heeft. Docenten moeten wennen, maar ook voor studenten is sprake van iets heel nieuws. 'De studenten die nu instromen, nemen een historie van traditioneel onderwijs met zich mee. Die zijn snel geneigd om te zeggen: school bepaalt de route. Ik pas me wel aan. Toch zien we daar een mooie ontwikkeling ontstaan. Waarbij de docent een belangrijke rol heeft. Die wijst de student op de mogelijkheden om zelf regie te nemen, keuzes te maken. Of die docent dat wil? Jazeker. Aanvankelijk was daar ook wel de neiging om het eenvoudig en overzichtelijk te houden, maar dat verandert. Dit is vooral een verandering van denken en die vraagt tijd.'

Nieuwe stappen

Terugkijkend op de afgelopen jaren constateert de programmamanager dat de basis nu op orde is. Hans Dekker: 'Naar aanleiding van de pilots is er een heldere visie met bijpassende kaders gekomen. Daardoor wordt flexibilisering niet alleen goed te organiseren, maar ook herkenbaar en werkbaar voor de student. We gaan uit van een gezamenlijke visie en kaders. Daarbinnen kan elke opleiding vanuit de eigen 'kleur' de flexibiliteit invullen.'

Conclusie

Met de inrichting van 37 opleidingen is ook de basis om door te ontwikkelen ontstaan. 'Nu komt de tijd om te verbreden en te verfijnen. De conclusie is dat flexibiliseren goed mogelijk is voor zowel docenten als studenten en dat we op deze manier, samen met het werkveld, daadwerkelijk een bijdrage leveren aan het meer aantrekkelijk en toegankelijk maken van deeltijdonderwijs voor lerende professionals.'

NU IS HET TIJD OM DOOR TE ZETTEN MET FLEXIBILISERING

LEGENDA

Verdeeld over het magazine zijn verschillende interviews te vinden met deelnemers aan het programma Flexibilisering Deeltijdonderwijs van Fontys Hogescholen. Het gaat zowel om flexibele deeltijdstudenten (lerende professionals) als docenten en/of betrokkenen uit het werkveld. Om het voor de lezer gemakkelijk te maken, wordt/worden er bij ieder artikel één (of meerdere) ico(n)en toegevoegd. Deze verwijzen naar de doelgroepen. Het gaat om de volgende iconen:

Studenten

Docenten

Werkveld

Naast de iconen die verwijzen naar de doelgroepen zijn er drie iconen ontwikkeld die de dimensies van flexibel onderwijs samenvatten. Het gaat om de volgende iconen:

Tempo en tijd

Leerproces

Leerinhoud

METEEN OOK DE VOLTIIJDOPLEIDING AANGEPAKT

Dian van Limpt is opleidingscoördinator en docent aan de lerarenopleiding Gezondheidszorg en Welzijn (GZW) in Tilburg. Drie jaar geleden was zij binnen haar enthousiaste team de aanjager bij het ontwerp van een nieuw flexibel curriculum voor de deeltijdopleiding. Maar dat niet alleen. Ook de voltijdopleiding ging onder haar leiding op de schop.

'We probeerden natuurlijk al eerder om ons onderwijs zo flexibel mogelijk in te richten, maar drie jaar geleden hebben we de knop rigoreus omgezet. We hebben onze 'oude' opleidingsvisie, de Fontys-visie en de uitgangspunten van TEC for Society bij elkaar gelegd en zijn aan de slag gegaan met de ontwikkeling van een nieuwe visie voor GZW. Aan de hand van die visie hebben we een strategie bepaald, waarbinnen we verschillende acties hebben uitgezet. Zo hebben we de leerlijnen door alle jaren heen als startpunt gebruikt, hebben we besloten in duo's te werken per eenheid van leeruitkomsten (modulen) en hebben we een nieuwe manier van toetsing geïntroduceerd. We zijn heel blij met wat er nu ligt, maar het vergde wel het een en ander van het team. We hebben een lerende houding moeten aannemen, waarbij voortdurend bijstellen een vereiste bleek.

Eén van de grootste verandering voor ons als docenten is de rol van de studietoets. Je gaat nu écht samen met de student (en de studenten met elkaar) kijken naar het totale traject en inschatten hoeveel studielast hij of zij per periode aankan. Wat wil je, hoe kan je optimaal gebruikmaken van je werkervaring en hoe maak je vervolgens een studieplan? Het gevolg is dat studenten veel bewuster nadenken over de inrichting van hun studie. Een bijkomend voordeel: een groot deel van de studenten rondt de studie sneller af.

De beslissing om ook de voltijdopleiding meteen aan te pakken, biedt allerlei voordelen. Studenten kunnen nu bijvoorbeeld makkelijker overstappen van voltijd naar deeltijd en vaker samenwerken in groepen.

Ik vind dat we met z'n allen iets heel moois hebben neergezet. Belangrijkste tip voor collega's die met flexibilisering aan de gang gaan? Start met een gezamenlijke visie en pak die er steeds weer bij. Werk bij het vernieuwen van het curriculum samen, ga in gesprek met je studenten, met collega's, maar ook met het werkveld. Gebruik wetenschappelijke modellen en ga in dialoog om samen vorm te geven aan een dynamisch curriculum met heldere leerlijnen.'

STUDENTEN ZORGEN VOOR DYNAMIEK IN HET BEDRIJFSLEVEN

Joris van der Waart is een hybride docent. Naast business director van het Eindhovense reclamebureau Studio Lauda is hij anderhalve dag per week verbonden aan Fontys Pro Economie als docent marketing. Dus als iemand weet hoe je een brug slaat tussen theorie en praktijk, dan is hij het wel.

‘Als hybride docent sta ik met één been in het bedrijfsleven en met één been in het onderwijs. Een prachtige combinatie als je het mij vraagt. Ik kan de realiteit en de praktijk van mijn werk bij Studio Lauda direct toepassen in het onderwijs. Ook mijn zakelijk netwerk komt goed van pas. Zo koppel ik studenten aan bedrijven en vice versa.

Dynamiek

Als professional geloof en ervaar ik dat studenten van grote meerwaarde zijn voor het werkveld, of ze nou kiezen voor een voltijd- of (flexibele) deeltijdopleiding. Binnen Studio Lauda is er dan ook altijd plek voor stagiaires of studerende professionals. Ze ontlasten ons door werk te doen dat anders blijft liggen. En nee, dat zijn niet per se de rotklusjes. Het gaat vaak juist om verdiepend werk waar collega’s geen tijd voor hebben. Daarnaast vind ik de dynamiek die studenten met zich meebrengen heel waardevol.

Mensen vormen je bedrijf, als zij stil staan, staat je bedrijf stil.

Lef

De ontwikkeling van de flexibele deeltijdopleidingen, moedig ik als docent én als professional van harte aan. Ik denk dat dit een klantgerichte oplossing is: voor zowel het werkveld als studenten is dit een verademing. Daarbij heeft Fontys als onderwijsinstelling lef getoond, want eenvoudig is de overstap niet. Het vraagt veel van docenten.

Onder de aandacht brengen

Ondanks dat het werkveld staat te springen om deze nieuwe opleidingsvariant, heb ik het gevoel dat het nog niet voldoende tussen de oren zit. Daar ligt nog wel een uitdaging voor Fontys. Ze moeten op zoek naar manieren om de flexibele deeltijdopleidingen meer onder de aandacht te brengen.’

== GUN STUDENTEN DE TIJD OM HET VAK TE LEREN ==

Anja van Wanrooij (66) was tot voor kort basisschoolcoach op basisschool Het Mozaïek in Heeswijk. Ze begeleidde tijdens haar werkzame leven zowel voltijdstudenten als (flexibele) deeltijdstudenten tijdens hun stages.

‘Het begeleiden van pabostudenten heb ik altijd als ontzettend waardevol ervaren. Samen over het vak praten, van elkaar leren, hier en daar een zetje in de goede richting geven... Daar kon ik echt van genieten.

Switch

Een deeltijd- en voltijdstudent kun je wat mij betreft in niets met elkaar vergelijken. Voltijdstudenten zijn vaak zelf nog kinderen, die moeten nog echt de switch maken van leerling naar docent. Deeltijders gaan recht op hun doel af, hebben bewust gekozen voor het vak en willen aan de slag. Zij hebben echter weer andere uitdagingen. Zo moeten ze vaak nog loskomen van hun vorige werkzame leven.

Omscholing

Ik heb in de laatste maanden tot aan mijn pensioen ook nog flexibele deeltijdstudenten mogen coachen. De flexibilisering van het deeltijdonderwijs is een ontwikkeling die ik van harte toejuich. Door deze studenten zelf het roer in handen te geven, zelf verantwoordelijk te maken voor hun leerroute, kunnen ze heel doelgericht te werk gaan. Daar komt bij dat een omscholing nu ook interessant wordt

voor mensen die voorheen afhaakten. Je kunt nu, als je slim plant, je opleiding binnen twee jaar afronden.

Transformatie

De transformatie van de deeltijddoelstelling naar een flexibele variant vraagt niet alleen wat van Fontys, maar zeker ook van ons als onderwijskoepel. Daar waar studenten voorheen een opdracht meekregen en daarmee aan de slag gingen, komt de flexibele deeltijdstudent nu met zijn eigen opleidingsvraag en aanpak. Dat vraagt van ons om meer maatwerk. Ik adviseer studenten daarom ook altijd om voor een opleidingsschool te kiezen. Daar wordt het meeste geïnvesteerd in de student én kunnen ze samenwerken met andere studenten.

Versnellen of vertragen

Ik zie het als een positieve ontwikkeling dat er de komende jaren geïnvesteerd wordt in de flexibilisering van het deeltijdonderwijs bij Fontys. Wel wil ik meegeven dat de snelheid waarmee de opleiding doorlopen wordt nooit doorslaggevend mag zijn. Soms hebben studenten juist meer tijd nodig. Zeker als ze er een gezin en baan op na houden. Gun ze de tijd dan ook.’

Marlies van der Eerden werkte jarenlang in het basisonderwijs, onder meer als intern begeleider en basisschoolcoach. Inmiddels is ze ruim een jaar actief bij Fontys als docent pedagogiek, psychologie en onderwijskunde. Dat ze direct kon aansluiten bij het basisteam Flexibele Deeltijd ziet ze als een grote plus.

‘Het team dat zich bezighoudt met flexibilisering binnen Fontys is enorm gedreven, maar zeker ook kritisch op zichzelf. We reflecteren regelmatig, kijken waar we naartoe willen en benoemen welke stappen er nog gezet moeten worden om de kwaliteit van het onderwijs verder te verbeteren. Ik geniet van dat proces, het geeft enorm veel energie om samen te bouwen aan iets nieuws.

Het werken met deeltijdstudenten is enorm inspirerend. Ze hebben allemaal een totaal andere achtergrond en drive. De bagage die ze meenemen naar de opleidingsschool is enorm waardevol. En niet alleen voor het team van leerkrachten, directeuren en mede-voltijdstudenten waarmee ze samenwerken, maar ook voor henzelf. Door de flexibele opzet van de deeltijddoelstelling kan een student zijn werkervaring inzetten bij het aantonen van de leeruitkomsten.

Een voorbeeld? Onlangs nog heb ik een studente begeleid die naast haar studie werkte als mediator bij een ziektekostenverzekeraar. Ze bleek heel ervaren in gespreksvoering, kwaliteitszorg en het begeleiden van processen en taken verdelen. Die talenten kan ze nu inzetten om bepaalde leeruitkomsten aan te tonen. Hierdoor kan ze sneller door de opleiding heen of heeft ze meer tijd en de ruimte om zich te verdiepen in bepaalde zaken waar ze minder ervaring in heeft.

Dat studenten door de flexibele aanpak meer op hun eigen manier én in hun eigen tempo kunnen leren, werpt zijn vruchten af. We zien dat het flexibiliseren van de deeltijddoelstellingen zorgt voor een aanzuigende werking, het aantal studenten neemt toe. Mooi dat de drempel om weer te gaan studeren door de flexibilisering van het deeltijdonderwijs is verlaagd.’

== FLEXIBILISERING DEELTIJDONDERWIJS HEEFT AANZUIGENDE WERKING ==

PILOTMANAGERS BLIKKEN TERUG OP FLEXIBILISERING DEELTIJDOPLEIDING

7 instituten, 37 deeltijdopleidingen, verdeeld over vijf pilots. De pilotfase van het programma Flexibilisering van de deeltijdopleidingen binnen Fontys is afgerond. Het was *a hell of a job*, maar de resultaten zijn meer dan bevredigend. De eerste studenten zijn afgestudeerd, de programma's worden doorontwikkeld en er zijn (voorzichtige) plannen om ook flexibel te gaan werken bij de duale- en voltijdopleidingen. We kijken terug op het programma met de zes betrokken pilotmanagers. Hoe hebben zij de afgelopen drie jaar ervaren? Wat hebben ze van elkaar geleerd? Wat ging er goed? Wat waren de grootste valkuilen? Hoe reageren studenten, docenten en het werkveld en, *last but not least*: Hoe nu verder?

Wat hebben jullie als pilotmanagers aan elkaar gehad?

Ronald: 'Je doorloopt allemaal dezelfde fases en daarin leer je van elkaar. Aan de andere kant zie je ook dat iedereen binnen zijn of haar pilot een eigen proces doorloopt, een ander tempo heeft en dat de pilots enorm verschillen in grootte. Wat voor mij uiteindelijk het meest waardevol was, was het gevoel van saamhorigheid.'

Maartje: 'Daar kan ik me wel in vinden, ja. Ik had bijvoorbeeld een enorme behoefte aan grote professionaliseringsslagen, maar sommige pilots waren daar nog niet aan toe.'

Kees-Jan: 'Omdat wij wat later zijn gestart, heb ik juist veel gehad aan jullie opgedane kennis en ervaring. En dan met name op het gebied van studietoetsing en intake.'

Aukje: 'We zijn allemaal gestart met de focus op onze eigen pilot en op een gegeven moment kwam daar de programmastructuur bij. Dat was best lastig te combineren. Je loopt dan als het ware achter een rijdende trein aan. Terugkijkend denk ik dat we meer tijd hadden moeten investeren in het kijken naar en delen van elkaars ervaringen. In plaats daarvan zijn we meteen heel concreet aan de slag gegaan.'

Welke lessen hebben jullie geleerd door dit traject als eerste te doorlopen?

Ronald: 'Ik heb gemerkt dat zo'n groot leerexperiment eigenlijk iedereen raakt, alles gaat op z'n kop. Je moet dus continu het gedachtegoed delen, om zo dezelfde taal te blijven spreken. Dat collega's die niet flexibel werken soms het idee hadden dat wij Chinees praatten, zie ik als een compliment. Wij hebben de omslag kunnen maken. Al moeten we er wel voor zorgen dat de barrières tussen instituut en de opleidingen niet te groot worden.'

Welke uitdagingen zijn jullie tegengekomen?

Maartje: 'Zodra je persoonlijke leerroutes gaat aanbieden, heb je ook andere systemen nodig in hoe studenten te volgen, hoe te roosteren, hoe cijfers te registreren, et cetera. Die hadden we niet. Wij hadden vaak het gevoel dat het ons moeilijker werd gemaakt in plaats van makkelijker.'

Ronald: 'Het uitgangspunt is lang geweest dat wij het moesten doen met de bestaande systemen, maar dan ontstaan er houtje-touwtje oplossingen. Gelukkig is daar nu wel een omslag in gemaakt.'

JE MOET STUDENTEN ALS HET WARE ONTSCHOLEN //

Hoe reageren studenten op de flexibilisering?

Maartje: 'Ik heb geleerd dat alles niet zo maakbaar is als ik in eerste instantie dacht, dat er niet zoiets is als één soort student. Kijk bijvoorbeeld naar de keuzevrijheid. Studenten maken daar niet altijd gebruik van. Een deel is heel blij met de geboden vrijheid, een ander deel zoekt juist naar meer houvast. Je moet ze als het ware ontscholen. Ze zijn gewend om een vrij consumerende houding aan te nemen. Studenten moeten zich afvragen: past dit bij mij?'

Margreet: 'Ik vind het iets te kort door de bocht om te zeggen dat deeltijdstudenten een consumerende houding hebben. Ze combineren een baan vaak met een gezin en dan ook nog die studie: zie dat maar eens te *managen*. Als je een huis bouwt, ben je ook blij als er een aannemer is die zaken voor je regelt. Daar is wat mij betreft een taak voor ons weggelegd.'

Ronald: 'Veel studenten kiezen voor de basisroute en dat is oké. We moeten nog wel kijken hoe we de verschillende groepen studenten kunnen bedienen.'

Henderijn: 'Ik heb gemerkt dat de stap van tentamens naar leeruitkomsten groot is. We hebben een online tool gecreëerd waarin we met suggesties en voorbeelden werken. Zo krijgen de studenten handvatten. Dit soort instrumenten blijkt heel belangrijk in de omslag naar flexibilisering.'

IK HEB DE KENNIS VAN ANDERE PILOTS GOED KUNNEN GEBRUIKEN //

Hoe kijken docenten naar de flexibiliseringsstap?

Henderijn: 'In het begin van het project voelde het heel erg als een top-down ontwikkeling. Bij mijn collega's riep dat flink wat weerstand op. Er kwamen vragen voorbij als: waarom moet dat dan? We zijn toch al flexibel? Daarom hebben wij binnen onze pilot een eigen flexibiliseringsdocument opgesteld en daarin onze eigen uitgangspunten geformuleerd. Het resultaat is dat docenten nu echt de meerwaarde zien.'

Maartje: 'Je ziet een enorme shift in het docentschap. Als flex-docent geef je niet langer onderwijs op de traditionele manier, maar heb je een meer coachende rol. Dat vraagt om een cultuuromslag. Je ziet ook dat de ene docent hier heel blij van wordt, hier intrinsiek in gelooft, terwijl de ander er enorm mee worstelt. Misschien moet je ook concluderen dat deze manier van werken niet bij iedereen past.'

Ronald: 'Docenten zijn nog steeds vakinhoudelijk bezig, maar hebben er een meer adviserende rol bij gekregen. We moeten als docent meer kijken naar wat een student komt halen en hem of haar daarin begeleiden.'

Margreet: ‘Ik vind het belangrijk om te benadrukken dat niet elke docent alleen maar coachend bezig moet zijn, je kunt ook inhoudelijk coach zijn. We moeten daarin de balans bewaken.’

Aukje: ‘Er zijn ook gewoon docenten die hun vak verzorgen, daar is niets mis mee. Zeker bij zo’n technisch domein, dan heb je gewoon ook een bak aan voorwaardelijke kennis nodig.’

Wat krijgen jullie terug uit het werkveld?

Maartje: ‘De reacties zijn extreem positief. Logisch ook, een werkgever profiteert direct van de studie van zijn werknemer. Een voorbeeld: een manager van de afdeling Aardappelen Groente Fruit (AGF red.) van een supermarkt onderzocht tijdens zijn flexibele deeltijdstudie aan Fontys Pro Economie hoe hij slimmer om kon gaan met waste. Het resultaat: een besparing van een ton per jaar. Daar zou ik als werkgever ook blij van worden.’

Kees-Jan: ‘Ik herken dit heel erg, het werkveld staat echt te springen. Er is een tekort aan docenten en dan met name in technische vakken, dus met deze laagdrempelige manier van studeren spelen we echt in op een behoefte.’

Hoe zien jullie de toekomst op het gebied van flexibilisering binnen Fontys?

Aukje: ‘Ik hoop dat we die term straks niet meer gebruiken en het gewoon hebben over opleidingen. We bouwen samen aan een zekere mate van flexibiliteit, waarbij de behoefte van de student centraal staat.’

Ronald: ‘Voor mijn gevoel staan we nog maar aan het begin. Dit is een continu proces van verbeteren en *finetunen*. Ik zie kansen voor voltijd en Fontys heeft uitgesproken dat uiteindelijk ook de duale opleidingen flexibel worden. Omdat wij veel geleerd hebben, kun je zaken versneld invoeren. Waarbij ik overigens wel wil benadrukken dat er niet één route is die iedereen kan doorlopen, je moet het toch op je eigen manier doen.’

Kees-Jan: ‘Ik vraag me af of je ons beleidskader ook kunt gebruiken voor de voltijddopleidingen. Binnen de deeltijddopleidingen zie je veel werkende volwassenen met daarnaast nog een gezin. Ze hebben een duidelijk doel voor ogen. Of dat voor jongeren ook zo werkt, is de vraag.’

Henderijn: ‘Ik zie dat verschil niet zo. Het heeft met name te maken met de mate van zelfsturing, die verschilt van mens tot mens, dat hangt niet samen met leeftijd. Ik zie een olievlekeffect, voltijd zal ook meer gaan kijken naar zelfsturing en gepersonaliseerde trajecten. Het is een zoektocht naar een goede balans tussen structuur, ruimte en autonomie.’

Tot slot: hebben jullie tips voor onderwijsinstellingen die ook willen flexibiliseren?

Maartje: ‘Begin bij de basis. Bouw dus geen bestaande opleiding om, maar begin bij het begin. En ga met durf en lef aan de slag. Wij hebben zo vaak gehoord: dat gaat niet lukken. Je moet dan de ballen hebben om het wel te doen en daarbij ook mislukkingen voor lief te nemen.’

Henderijn: ‘Wat mij betreft moet er ruimte gemaakt worden voor een gesprek tussen docenten, studenten en het werkveld over het waarom, wat en hoe van flexibilisering. Door zo’n gesprek kan er co-creatie ontstaan en wordt de flexibilisering waardevol voor alle betrokken partijen.’

Margreet: ‘Ik denk dat het belangrijk is eerst tijd te nemen voor onderzoek en studie. Gebruik een jaar voor de voorbereiding en ga dan pas starten. En zorg dat je het werkveld betreft, intern gesprekken voert en een duidelijke visie hebt.’

➤ EVEN VOORSTELLEN

De pilotmanagers zorgden er de afgelopen tijd voor dat de ontwikkeling rondom flexibilisering in beweging bleef. Ze inspireerden hun collega’s en droegen actief bij aan innovatie van onderwijs.

Naam: Maartje Damoiseaux
Functie: Onderwijsmanager Fontys Pro Economie

Naam: Ronald de Pijper
Functie: Docent Management In de Zorg (MiZ), FHV-connect, Master Learning & Innovation.

Naam: Kees-Jan van Dorp
Functie: Beleidsmanager Hogeschool Bedrijfsmanagement Educatie en Techniek (BEiT)

Naam: Henderijn Heldens
Functie: Academic Director Master Leren en Innoveren (Hogeschool Kind en Educatie). Master Leadership in Education. Onderzoeker

Naam: Aukje Schurer
Functie: Beleidsmedewerker Kwaliteit Fontys Hogeschool Techniek en Logistiek

Naam: Margreet Verbunt
Functie: Programmamanager van Educatie Samen Flexibel voor de deeltijddopleidingen

≡ **IK ZIE EEN OLIEVLEKEFFECT, VOLTijd ZAL OOK MEER GAAN KIJKEN NAAR ZELFSTURING EN GEPERSONALISEERDE TRAJECTEN //**

JE MOET CONTINU BLIJVEN AANSLUITEN BIJ HET WERKVELD

Marcel van Ham en Kim Nguyen zijn beiden docent aan de Associate degree en Bacheloropleiding Management in de Zorg (MiZ). Zowel Marcel als Kim heeft een achtergrond in de zorg. Ze weten daardoor hoe belangrijk een goede samenwerking tussen het onderwijs en het werkveld is. Team MiZ heeft de flexibilisering van het onderwijs dan ook aangegrepen om die banden verder aan te halen.

Toen de pilot flexibilisering van de deeltijdopleiding gestart werd, waren jullie al volop bezig met onderwijsvernieuwing?

Kim: 'Dat klopt. Als Team MiZ waren we al bezig met de vernieuwing van de inhoud van ons curriculum. Dat matchte uiteindelijk uitstekend met de pilot flexibilisering.' Marcel: 'Vanuit de student was die behoefte er al langer. We zagen dat de markt en de studentenpopulatie aan het veranderen was. Als Team MiZ zijn en blijven we het aan onszelf, de student en het werkveld verplicht om daarop te reageren.'

Welke veranderingen in de markt zagen jullie?

Marcel: 'Als je het hebt over zorgmanagement dan is bijvoorbeeld de middenlaag van het zorgmanagement volop in ontwikkeling geweest. Dus stonden we voor de vraag: hoe gaan wij daar als opleiding op inspelen? Daarbij moet je ook rekening houden met de dynamiek in de zorg. Jezelf afvragen: hoe ziet de zorg er over 5 jaar uit? En vooral: welke leiderschaps- en managementvaardigheden zijn dan van belang? Je wil graag meer meebewegen met de ontwikkelingen die spelen. Daarnaast wordt een leven lang leren steeds belangrijker in onze maatschappij. Er is behoefte aan bijscholing en vernieuwing. Daar willen wij op inspelen.'

Is de inhoud van het curriculum ook veranderd?

Kim: 'Zeker. We werken nu met 'Eenheden van Leeruitkomsten'. Die EvL's dekken een bepaalde beroepstaak. Zo zorgen we ervoor dat ons curriculum nog meer herkenbaar is voor het werkveld. Studenten kunnen daarnaast die EvL's eenvoudiger aantonen door hun ervaring uit de praktijk in te zetten. Daardoor komt het werkveld ook dichterbij onze opleiding te staan. Dit houdt ons scherp. We worden als het ware gedwongen om ons onderwijs continu aan te laten sluiten op de praktijk.'

Marcel: 'Als onderwijsinstelling erken je daarmee ook dat wat zich in de praktijk afspeelt waardevol is. Je zou kunnen zeggen dat studenten hun studiepunten deels al hebben, maar dat ze nog verzilverd moeten worden.'

Hoe ervaren jullie deze ontwikkelingen als docent?

Kim: 'Het is fijn om te zien hoe studenten groeien en zelf nog meer de regie nemen over hun leerroute. Het leveren van maatwerk is soms wel een uitdaging. Geen student en leerbehoefte zijn namelijk hetzelfde, maar je kunt moeilijk alleen maar één op één begeleiden en toetsen. Daarnaast geloven wij als Team MiZ in het van en met elkaar leren. Het blijft dus een zoektocht naar wat werkt en wat te organiseren is.'

Waar staan jullie over tien jaar?

Kim: 'Ik kan me voorstellen dat je over tien jaar niet meer een complete opleiding hoeft te volgen, maar bepaalde modules kiest die op dat moment bij jouw ontwikkeling passen.'

Marcel: 'Dat kunnen dus ook modules uit verschillende opleidingen zijn. Op die manier sluiten we ook nog beter aan op het werkveld, waar de klassieke functies en rollen meer fluïde worden. Als professional ben je nooit een solist. Je moet altijd met professionals uit andere vakgebieden samenwerken.'

VIJF JAAR HEBBEN WE ZEKER NOG NODIG

Fons van de Gevel is clustermanager Kortdurende Zorg bij De Wever, een zorgorganisatie in Tilburg. Hij begeleidt deeltijdstudenten en is op die manier direct betrokken met de flexibilisering van het deeltijdonderwijs bij Fontys. Daarnaast maakt Fons deel uit van de raad van advies van MiZ opleiding bij Fontys. Zijn visie op het ingezette flexibiliseringstraject? 'We zijn op de goede weg, moeten zeker doorgaan, maar we moeten ons ook realiseren dat dit niet van vandaag op morgen gemeengoed is.'

'Onderwijs veranderen is altijd spannend. We zijn bekend met het schoolse systeem. Dat geeft houvast. Een opleiding is vanuit historie meestal toch een vrij klassieke reis. Met je klasje, samen op weg naar een diploma. Ook het werkveld denkt nog veel in dat stramen. En dus moet niet alleen de opleiding veranderen, ook de student én het werkveld moeten mee. Dat is in deze beginfase soms best lastig. Ook wij als zorgorganisatie zijn bijvoorbeeld niet gewend om deelvragen te stellen aan een opleiding. Ook wij denken nog in de bestaande kaders. Dat verandert wel, maar dat proces heeft tijd nodig.'

We worden ons steeds bewuster van het feit dat een volledig diploma vaak niet nodig is. Samen met een medewerker kijken naar de ontwikkelkalender van je organisatie en team, kijken wat er nodig is en daarbij een passend opleidingstraject kiezen. Uiteindelijk is dat ook voor de medewerker prettiger. Die zit niet te wachten op weer vier jaar school, maar die wil best een periode van drie maanden investeren in zichzelf én in de organisatie, door een korte, gerichte opleiding te volgen.

Ik geloof sterk in deze ontwikkeling. De verbinding tussen werkveld en opleiding wordt versterkt en de samenwerking is uitstekend. We herkennen en erkennen elkaars knelpunten, de lijntjes zijn kort en we maken stappen. Wat nu belangrijk is, is dat we ons de tijd gunnen. Klein beginnen, langzaam groeien. Vijf jaar? Dat hebben we zeker nog nodig, ja.'

DOCENT WORDEN WORDT AANTREKKELIJKER DOOR FLEXIBILISERING

Saskia Heunks is programmaleider binnen Trion Opleidingsschool, een partnerschap in samen opleiden tussen de lerarenopleiding van Fontys en het Jan van Brabant College in Helmond, het Pius X - College in Bladel én de Internationale School en de twee locaties van Het Stedelijk College in Eindhoven. Op die laatste locatie is Saskia tevens schoolopleider en coach.

'Iedere leerling verdient onderwijs dat hem of haar de beste toekomstkansen biedt. De opvatting van Trion is dat de kwaliteit van docenten hierin een belangrijke rol speelt. Het is wat ons betreft essentieel dat de professionele ontwikkeling van de leraar een doorlopende leerlijn vormt. Van het moment dat hij start met de lerarenopleiding tot en met de fase van seniordocent. De opleidingsschool is hiervoor een stimulerende omgeving gedurende de hele loopbaan.

Opleiders van de lerarenopleidingen en de opleidingsscholen werken intensief samen om een stevige opleiding voor aankomende leraren te verzorgen. Op iedere school werken deskundige leraren die zijn gecertificeerd om hun aanstaande collega's te begeleiden. Bij deze werkplekbegeleiders en schoolopleiders ben je als student in goede handen. Of je nu een voltijd student bent of een flexibele deeltijder.

Over die flexibele deeltijdopleiding gesproken: ik ben heel blij met deze ontwikkeling. We halen nu ook mensen binnen die voorheen wellicht niet voor het onderwijs hadden gekozen. Voor deze deeltijders is een ander soort begeleiding nodig, merk ik. Het vraagt van ons als opleidingsscholen meer maatwerk.

Zo heb ik onlangs zelf nog een flexibele deeltijder begeleid. Na jarenlang in het bedrijfsleven te hebben gewerkt, stond hij ineens voor twee mavoklassen. Dat was uiteraard best even pittig. Door samen goed naar de leeruitkomsten te kijken en goed te plannen hebben we zijn leerroute vormgegeven zodat hij gewoon kon blijven werken naast zijn studie.

Met de flexibilisering van de deeltijdopleidingen van de lerarenopleiding neemt wat mij betreft de aantrekkelijkheid van onze beroepsgroep toe. En dat is mooi. Zo halen we mensen binnen met een berg aan ervaring en vooral ontzettend veel motivatie. Die kunnen we in het onderwijs goed gebruiken.'

METERS MAKEN ALS HET KAN

Je zou Joris van Laak (27 jaar) een laatbloeier kunnen noemen. Na een loopbaan in de horeca, volgde hij een kokopleiding om vervolgens door te stromen naar de deeltijdopleiding Leraar Consumptieve Technieken. Doordat hij heel bewust voor deze opleiding koos, maakt hij ook bewuste studiekeuzes.

'Ik merk dat veel studenten nog vasthouden aan het reguliere programma, maar ik stippel liever mijn eigen leerroute uit. En dat kan nu, door de flexibilisering van de deeltijdopleiding. Want waarom drie jaar lang hetzelfde vak volgen, als je het ook binnen een jaar kunt afronden binnen een eenheid van leeruitkomsten?

Je zou kunnen zeggen dat ik niet stil kan zitten. Zes weken vrij in de zomervakantie? Ik ga liever aan de slag. Ik haal er plezier uit om nieuwe dingen te leren, dus waarom niet? Maar sneller afstuderen is niet per se het streven. Als ik deze winter vader wordt, doe ik misschien juist even een stapje terug. Dat is het grote voordeel van de flexibilisering van het deeltijdonderwijs.

Ik merk wel dat de 'nieuwe' deeltijdopleiding nog in de kinderschoenen staat. Zo wilde ik afgelopen periode voor twee vakken een tentamen maken, maar die werden op hetzelfde moment aangeboden. Gelukkig kon ik uiteindelijk wat later alsnog het tentamen maken. Ook denk ik dat er nog slagen te maken zijn op het gebied van digitalisering. Want waarom zou je in de kerstvakantie vanuit thuis geen hoorcollege kunnen beluisteren? Als het materiaal voor alle vakken digitaal beschikbaar is, dan wordt het onderwijs nóg flexibeler, want je kunt plaats- en tijdsafhankelijk aan de slag.

Een uitgestippelde toekomstdroom voor na mijn opleiding heb ik nog niet. Omdat ik hiernaast ook nog een opleiding tot biersommelier volg, kan ik nog alle kanten op. Wellicht heb ik straks een eigen bedrijf én sta ik deeltijd voor de klas? Ik zie het wel. Ook mijn toekomst is nog flexibel in te delen.'

➤ VIA GEZAMELIJKE AFSPRAKEN OP WEG NAAR FLEXIBEL ONDERWIJS

Dat het onderwijs aan professionals flexibeler moet, is geen verrassing. Onze manier van leven en werken verandert in een hoog tempo. Professionals die duurzaam inzetbaar willen blijven, moeten zich continu aanpassen en zich ontwikkelen. Tegelijkertijd is er een toenemende vraag naar professionals die kritisch en vanuit maatschappelijke betrokkenheid een kwalitatieve bijdrage leveren aan onze kenniseconomie¹. Aan het onderwijs de taak om daarop in te spelen.

Met de ervaringen van de Fontyspilots, opgedaan vanaf 2016 binnen het landelijke Experiment Leeruitkomsten, hebben we onze visie op flexibel onderwijs voor professionals ontwikkeld. Met die visie als basis zijn we vervolgens binnen de pilots aan de slag gegaan wat heeft geleid tot gezamenlijke afspraken; vastgelegd in het 'Beleidskader flexibel onderwijs voor lerende professionals 1.0.'². Dit kader is richtinggevend voor de verdere doorontwikkeling van de pilots en is de opmaat voor Fontysbrede kaders. Want, zo blijkt ook uit het experiment, flexibilisering vraagt om afstemming en harmonisatie.

Voor wie?

Om te weten hoe we de opleidingen flexibel moeten inrichten, wilden we eerst weten wat de achtergrond en motivatie is van die professional om te leren. Dat is in beeld gebracht via 'persona's'. We onderscheiden: de professional die een volgende carrièrestap of een carrièreswitch wil maken, de professional die een certificaat of getuigschrift nodig heeft of die opzoek is naar verbreding of verdieping binnen het werk. Deze vier doelgroepen hebben allemaal hun eigen specifieke leerbehoeften waar we met flexibilisering op in willen spelen. Ze hebben met elkaar gemeen dat ze nieuwe inspiratie willen opdoen door samen met en van anderen te leren, werk en privé willen combineren en zeker geen dingen willen 'leren' die ze al beheersen.

Wat is flexibel onderwijs?

De kern van flexibel onderwijs is maatwerk. De professional volgt een leertraject dat is afgestemd op de eigen leerbehoeften en omstandigheden en rekening houdt met wat de professional al beheerst. Het betekent ook dat er direct en scherp kan worden ingespeeld op actuele en 'venijnige' vraagstukken op de werkvloer en de daarbij passende ontwikkelingsvragen van de professional. De focus van flexibel onderwijs ligt op het leren én het resultaat van het leren en niet primair op het specifieke onderwijs dat gevolgd wordt of het aantal uren studielast³. Zo wordt het mogelijk dat de carrièreswitcher een heel ander leertraject volgt dan iemand die al veel ervaring heeft, terwijl beiden dezelfde opleiding volgen. Een misvatting is dat flexibel onderwijs individueel onderwijs is; leren in sociale interactie met experts en peers binnen en buiten de hogeschool is een belangrijk uitgangspunt, ook voor flexibel onderwijs binnen Fontys.

Welke dimensies?

Flexibel onderwijs steunt sterk op de gedachte dat talentontwikkeling het beste gedijt als een lerende mag kiezen en invloed kan uitoefenen op de inrichting van het eigen leertraject (autonomie en zelfregulatie)⁴. Het creëren van flexibiliteit kent drie dimensies: (1) Tempo en tijd, (2) Leerproces en (3) Leerinhoud. Het is goed te beseffen dat de mate van flexibiliteit die de opleiding kan bieden mede afhangt van specifieke beroepsvereisten en andere factoren zoals het aantal studenten.

¹ Vereniging Hogescholen, 2017

² Van Zijl & Raaijmakers, 2020

³ OCW, 2016

⁴ OCW, 2016

Tempo en tijd

Om een goede balans te vinden tussen studie, werk en privé is het belangrijk dat de professional zelf het studietempo kan bepalen en dat er flexibiliteit is ten aanzien van de momenten waarop de professional leert. Denk daarbij aan meerdere startmomenten per studiejaar, de mogelijkheid om onderdelen van de opleiding in een voor de professional relevante volgorde te volgen en het plannen van begeleidingsmomenten die aansluiten bij het persoonlijk leertraject. Ook de digitale leeromgeving maakt het mogelijk om te leren op momenten dat het 'past'.

Leerproces

De regie over het leerproces ligt bij de professional. Samen met de studietoestel stippelt de professional het leertraject uit dat matcht bij de eigen leerbehoeften en de werkcontext. De werkcontext wordt zoveel mogelijk benut om te leren; leren als mix van formeel, non-formeel en informeel leren. Dit betekent ook dat de professional relevante leerervaringen kan laten valideren, ongeacht hoe en waar ze zijn opgedaan.

Leerinhoud

Om zich te profileren maakt de professional inhoudelijke keuzes die passen bij de eigen ambities en -al lerende- bijdragen aan het oplossen van actuele en realistische vraagstukken vanuit de beroepspraktijk. Hiervoor is het vanzelfsprekend dat professionals gestimuleerd worden om cross-overs te maken met andere domeinen en inhouden.

En hoe dan?

De outputgerichte benadering van flexibel onderwijs leidt tot rigoureuze veranderingen. We gaan uit van eenheden van *leeruitkomsten* en niet meer van *onderwijseenheden* (voor experiment is WHW gewijzigd). De leeruitkomsten sturen het leren van de professional; de toetsing is onafhankelijk van waar, hoe en wanneer de professional leert. De bouwstenen van de opleiding - de eenheden van leeruitkomsten- zijn 'stapelbaar' en gebaseerd op een voor het werkveld herkenbaar taakgebied. In de hybride leeromgeving werken opleiding, werkveld en de professional samen. Ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid, om uitdagend en betekenisvol onderwijs te creëren en de professional in het leerproces te begeleiden. In ieder geval is de docent zelf een lerende, onderzoekende en samenwerkende professional. De docent vervult daarin een hybride rol, zoals ontwerper, instructeur en coach en begeleider. De studietoestel is voor de professional het vaste aanspreekpunt bij het (leren) maken van keuzes en het (leren) registreren van het eigen leertraject en opbouwen van het portfolio. Het vragen, geven en verwerken van feedback staan centraal in deze ontwikkelingsgerichte benadering. Voor wie aan de slag wil: in het beleidskader 'Beleidskader flexibel onderwijs voor lerende professionals 1.0.' staan de ontwerpprincipes.

En nu?

Flexibilisering was een containerbegrip, ook bij Fontys, maar door ermee te experimenteren wordt steeds meer duidelijk wat we eronder verstaan. De resultaten van pilots in het landelijke experiment Leeruitkomsten en andere experimenten laten zien dat we al veel ontdekt en bereikt hebben. Gezamenlijk hebben we een stevige basis gelegd voor de verdere flexibilisering van het onderwijs binnen Fontys.

Ans Boosten is docent aan de masteropleiding Educational Needs van het Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg van Fontys. Daarnaast is zij als projectleider van het project 'Educatie Samen Flexibel' voor de master Educational Needs betrokken bij de werkgroep die universele leeruitkomsten voor een aantal bachelors ontwikkelt. Op die manier is zij medeverantwoordelijk voor de vormgeving van het flexibele deeltijdonderwijs van Fontys. Haar boodschap: stel de behoeftes van de studenten centraal.

'Flexibilisering is voor onze master Educational Needs geen nieuw begrip. Sterker nog, binnen de opleiding zijn we voortdurend op zoek naar manieren om ons onderwijs nóg beter af te stemmen op de student. Van meet af aan zijn studenten bij ons geen mede-eigenaar, maar hoofdeigenaar van hun opleiding. Natuurlijk is dat voor sommige studenten even wennen, maar ik ben ervan overtuigd dat we op die manier zo optimaal mogelijk tegemoet komen aan hun behoefte om zich verder te professionaliseren.

Als onderwijsprofessional word je continu geconfronteerd met complexe vraagstukken. Aan ons als opleiding de taak om te zorgen dat onze studenten goed beslagen ten ijs komen. Als zij straks met een onderzoekende, leergierige en flexibele houding voor de klas staan, dan druppelt dat door naar hun leerlingen. Zo zet je iets in beweging.

Als opleiding doen wij een beroep op de flexibiliteit en het organisatievermogen van onze deeltijdstudenten. Ze combineren hun studie met een privéleven en werk. Door onze opleiding nóg flexibeler te maken dan deze al was, spelen we in op een vraag vanuit de markt. Een voorbeeld? We hebben de toetsing losgelaten en zetten nu vol in op portfolio's waarin onze studenten materiaal verzamelen dat rechtstreeks voortkomt uit praktijkdilemma's die ze in hun werk tegenkomen.

Bij dit soort grote onderwijsontwikkelingen staat de student altijd centraal. Ik neem onze studenten als onderwijsprofessional zeer serieus. Onze flexibele deeltijders hebben al heel veel bagage, ik zie ze als volwaardige partners. Een voorbeeld? Toen ik een module 'Betekenisvol onderwijs voor de toekomst' aan het ontwikkelen was, heeft een student daarin meegedacht. Die kruisbestuiving is geweldig, toch?'

IK ZIE ONZE STUDENTEN ALS VOLWAARDIGE PARTNERS

> ZELF JE LEERROUTE BEPALEN

> RAYMOND VAN DOESBURG, 47 JAAR, COMMERCIËLE ECONOMIE (Ad)

Welke vooropleiding/werkervaring heb je?

'Ik heb een MTS Elektro (niveau 4) opleiding afgerond en daarnaast een NIMA Sales A opleiding. Ik werk nu al 12,5 jaar als accountmanager bij de fietsfabrikant Gazelle. Een hele leuke functie.'

Waarom deze opleiding?

'Het kriebelde wel om me verder te ontwikkelen. Gelukkig stond mijn werkgever daar ook voor open, ze hebben zelfs het eerste jaar mee betaald.'

Hoelang heb je erover gedaan?

'In totaal twee jaar, waarvan de eerste bij een ander opleidingsinstituut (NCOI red.) Ik kreeg daar een getuigschrift, maar ik wilde toch echt een diploma halen. Bij Fontys kon ik alsnog mijn Associate degree halen. Het is me gelukt en ook nog eens cum laude, daar ben ik trots op.'

Waarin heb jij flexibiliteit ervaren?

'De eerste zes weken van het jaar zijn op mijn werk heel intensief. Zo heb ik in die periode op maandagavond vaak afspraken. Ik heb toen op donderdagavond colleges gevolgd. Later kwam me de maandag juist beter uit. Het wisselen van dagen was geen enkel probleem.'

Hoe heb je de volgorde van de EVL's bepaald?

'In het begin vond ik het best onduidelijk. Alle termen

waren nieuw voor mij: van leerdoelen naar eenheden van leeruitkomsten tot een beroepsproduct. Ik dacht: wat bedoelen jullie nou precies? Maar het werd steeds duidelijker. Mijn tutor en studiecoach hebben me goed ondersteund en waren heel benaderbaar. In de tweejarige AD-opleiding moet je alle modules volgen en kun je alleen de volgorde bepalen en die volgorde vond ik persoonlijk wel minder van belang.'

Op welke manier heb je je werkervaring in kunnen zetten?

'Ik schrijf voor mijn werk veel plannen, dus ik kon die werkervaring goed inzetten. Na het volgen van de colleges, stond ik steeds stil bij de vraag: kan ik deze lesstof valideren? In veel gevallen kon dat. Daarom is deze opleiding ook zo interessant voor iemand van mijn leeftijd en met behoorlijk wat werkervaring. Zo moest ik in totaal twee beroepsproducten opleveren, een marketingplan en een salesplan. Ik kon daarvoor heel goed uit de praktijk putten. Ik vond het fantastisch om mijn plannen te verdedigen tegenover twee assessoren. Ze hadden zich echt verdiept in de fietsbranche. Dat waren hele leuke gesprekken.'

Wat heb je in de praktijk aan je opleiding?

'Heel veel. Al is het maar dat voor je zelfvertrouwen. Ik durf breder met klanten mee te denken. Nog altijd grijp ik terug op de plannen die ik schreef tijdens de opleiding.'

Studenten die kiezen voor een flexibele deeltijdopleiding bij Fontys, hebben de mogelijkheid om hun eigen leerroute te bepalen. De flexibiliteit zit 'm in de drie dimensies tempo & tijd (versnellen/vertragen), leerproces en leerinhoud. Ondanks dat studenten van dezelfde opleiding uiteindelijk hetzelfde diploma behalen, kan hun leerroute richting dat papiertje er dus totaal verschillend uitzien. We vergelijken de leerwegen van Raymond van Doesburg en Jeroen Sniedt. Beiden volg(d)en een Associate degree-opleiding Commerciële Economie.

> JEROEN SNIEDT, 39 JAAR, COMMERCIËLE ECONOMIE (Ad)

Welke vooropleiding/werkervaring heb je?

'Na de mavo heb ik de opleiding toerisme en recreatie gevolgd. Daarna ben ik gaan werken bij SNS. In 18 jaar heb ik diverse stappen in mijn carrière gezet en inmiddels ben ik manager klantteam van de lokale vestigingen in de regio Heerlen. Die stap had ik nooit kunnen zetten zonder het volgen van een opleiding bij Fontys.'

Waarom deze opleiding?

'Ik wilde me niet verder specialiseren, maar me juist breder ontwikkelen. Overigens ben ik bij de keuze voor de opleiding erg gesteund door mijn werkgever en door een loopbaancoach. Ik kwam er vrij snel achter dat ik graag voor een korter traject van twee jaar wilde gaan, omdat ik me niet vier jaar wilde committeren aan een opleiding. Deze Ad-opleiding had niet per se de meeste raakvlakken met mijn werk, maar paste wel perfect bij mijn interesses.'

Hoelang heb je erover gedaan?

'Ik ben bijna bij de eindstreep, mijn laatste opdracht staat nog open. Ik ben inmiddels 2,5 jaar bezig. Tijdens de coronaperiode heb ik wat studievertraging opgelopen. Afstandsonderwijs blijkt niet zo goed bij mij te passen. Daarbij is het best pittig om te studeren in combinatie met een nieuwe baan. Gelukkig kun je zonder al te veel problemen op de rem trappen.'

Waarin heb jij flexibiliteit ervaren?

'Ik heb bewust mijn eigen houvast gecreëerd door in alle periodes eerst de kenniselementen te doen, daarna de vaardigheids-elementen en vervolgens het portfolio. Ik vond het leuk om te zien dat iedere student dat anders ervaart en voor een andere insteek koos. Waar ik genoot van tentamens maken, zag ik dat anderen juist enthousiast werden van de soft skills.'

Hoe heb je de volgorde van de EVL's bepaald?

'In het tweede jaar konden we kiezen of we eerst met EVL 3 of juist met EVL 4 aan de slag gingen. De studiecoach en tutor hebben me goed ondersteund bij die keuze.'

Op welke manier heb je je werkervaring in kunnen zetten?

'Ik heb mijn werkervaring amper ingezet voor het verkrijgen van validaties, behalve bij de module effectief adviseren. Nu ik een nieuwe baan heb, kan ik de opgedane kennis in de praktijk toepassen.'

Wat heb je in de praktijk aan je opleiding?

'Ik blijf veel meer met de opgedane kennis te kunnen doen dan ik vooraf had verwacht. In mijn nieuwe baan houd ik me volop bezig met marketing, communicatie en leiderschap. Deze opleiding heeft eraan bijgedragen dat ik deze kans heb gekregen. Ik zou het zo weer doen, ik ben met veel plezier elke maandag naar Eindhoven gegaan.'

JE DOET HET ZELF, MAAR NIET ALLEEN

Jetta Bergman is iemand die naar eigen zeggen regelmatig afwijkt van de gebaande paden. Dat deed ze ook tijdens haar studie Communicatie(management) aan Fontys Hogescholen. Ze stapte over van de reguliere deeltijd naar de flexibele variant, zodat ze haar studie nog meer kon vormgeven op een manier die bij haar past. Bijzonder om te vermelden: ze was de eerste bachelor-afgestudeerde bij FPE.

'Als 15-jarige was ik een heuse school dropout. Ik stopte met de middelbare school en besloot te gaan werken. Uiteindelijk lukte het me alsnog om het havo-diploma te behalen en te gaan studeren. Het werd de studie Bouwkunde. Toch heb ik ook hier de stekker uitgetrokken. Die opleiding was het gewoon niet voor mij. En vervolgens werd ik moeder....

Ik besloot uiteindelijk het roer om te gooien toen mijn zoon naar school ging. Ik wilde verdieping, geen nietszeggend baantje meer. Na een mbo-opleiding Zorg & Welzijn en ervaring in het werkveld, schreef ik me in voor de deeltijdopleiding Communicatie(management).

Een wereld voor je open

Er ging een wereld voor me open. Ik vond het geweldig om weer in de schoolbanken te zitten. Het mooie aan studeren vind ik dat je niet alleen iets over je vak leert, maar ook iets over jezelf en de wereld om je heen. Kijk naar een vak als ethiek. Ik heb geleerd om vraagstukken op een hele andere manier te benaderen. Mijn hele wereldbeeld is daardoor veranderd. Ook nu ik mijn opleiding heb afgerond, wil ik me blijven ontwikkelen. Ik lees regelmatig vakbladen en volg cursussen.

Verandertraject en studeren

Na twee jaar koos ik er bewust voor om over te stappen van de reguliere deeltijdopleiding naar de flexibele variant.

Ik wilde mijn eigen pad kunnen uitstippelen. In werkgroepen werken en dan afhankelijk zijn van andere studenten: dat was niets voor mij. Bovendien kon ik op deze manier sneller afstuderen én mijn ervaringen uit het werkveld gebruiken.

Docenten uit het werkveld

Een voordeel van de flexibele deeltijdopleiding is dat docenten vaak uit het werkveld komen. Dat vond ik heel inspirerend, je merkt dat ze kunnen putten uit praktijkervaring. Ook de kleinere groepen zie ik als pluspunt. Een kanttekening? Het viel mij op dat de kenniselementen in de flexibele deeltijdopleiding veel minder uitgebreid aan bod komen dan in de reguliere deeltijdvariant. Daardoor moet je als student meer moeite doen om écht de diepte in te kunnen gaan. Die basis zou wat mij betreft wel wat breder mogen zijn.

In mijn zoektocht heb ik veel gehad aan mijn tutor Majel Ruyters die altijd voor mij heeft klaargestaan. Ik zie het zo: je doet de flexibele deeltijd niet alleen, maar je doet het wel zelf. De rol van je tutor is dan ook heel belangrijk, die ondersteunt je bij de weg die je zelf uitstippelt.

Droombaan

Inmiddels heb ik mijn droombaan gevonden bij een zorgorganisatie. Dat bevalt me uitstekend. Mijn droom was om mijn roeping te vinden en dat is gelukt.'

IK HEB DE VRIJHEID DIE FLEXIBILISERING BIEDT, OMARM

Bart Peeters is al meer dan tien jaar werkzaam als docent geschiedenis en docent mens en maatschappij op een middelbare school in Venlo. Ondanks zijn vele neventaken, zocht hij meer uitdaging. Toen hij hoorde over de master Leren en Innoveren, was hij meteen geïnteresseerd.

‘Of je het tropenjaren zou kunnen noemen? Ik denk het wel: studeren, een baan en een jong gezin met twee kinderen. Dat is best pittig. Veel mensen vroegen zich af hoe ik het allemaal wist te combineren. Maar omdat ik het met veel plezier doe, krijg ik er ook veel energie voor terug. Al was de steun die ik van mijn partner kreeg onmisbaar. En mijn studiebegeleider hielp me om af en toe op de rem te trappen.

Persoonlijke ontwikkeling

De flexibilisering van het deeltijdonderwijs past helemaal in mijn straatje. Ik ben zelf al een aantal jaar bezig met formatief onderwijs. Gepersonaliseerd werken voelt daardoor heel natuurlijk voor mij. Mijn ervaring is dat leerlingen zich op veel meer vlakken ontwikkelen als de focus niet enkel op toetsing ligt. Mijn leerlingen maken echt stappen op het vlak van persoonlijke ontwikkeling.

Kritische geluiden

Niet al mijn medestudenten hadden dezelfde ervaring. Er waren hier en daar ook best kritische geluiden te horen. Sommige van hen misten de structuur. Ik vond het vervolgens heel inspirerend om te zien hoe onze docenten met die kritiek omgingen. Ze vertelden ons dat de flexibilisering van het deeltijdonderwijs in ontwikkeling was en dat feedback dus alleen maar prettig is.

Groter netwerk door leren aan leeruitkomsten

Ik merk dat ik door deze opleiding echt een ontwikkeling heb doorgemaakt. Zowel professioneel als persoonlijk. Ik heb de studie aangegrepen om mijn gedachten over innovatie breder te delen. Zo heb ik verschillende professionaliseringsbijeenkomsten geleid en heb ik aan mijn collega's een masterclass gegeven over formatief werken. Mijn invloedssfeer is vele malen groter geworden. Bijvoorbeeld omdat ik lid ben geworden van het schooloverstijgend samenwerkingsverband kansengelijkheid po/vo. Het opzoeken van zo'n groter netwerk is een direct gevolg van het werken aan de leeruitkomsten. Ik heb de vrijheid die flexibilisering biedt, omarmd.’

IK WIL FUTUREPROOF WORDEN

Futureproof. Dat wil hij worden en hij vindt dat hij dat met zijn 22 jaar nog niet is. Loek van der Zanden studeerde mechatronica op mbo (niveau 4), maar hij wil een niveautje hoger. Een voorlichting vanuit Fontys Hogeschool Techniek en Logistiek over de Associate degree in deeltijd sprak hem direct aan. Op zoek naar een geschikte werkgever klopte hij aan bij VDL-ETG. En met succes.

‘De flexibiliteit, de projectvorm en de directe band met de praktijk, dat sprak mij aan in die opleiding. Het is allemaal heel open. Bij de intake werd gevraagd wat ik verwachtte en wat ik wilde leren, maar ik wil vooral mijn kennisniveau naar een hoger niveau tillen. En ik wil waarde toevoegen aan mijn werk bij VDL. Uiteindelijk heb ik het reguliere tempo van de opleiding aangehouden. Ik ben nog jong en mis nog competenties en ervaring, waardoor ik bepaalde aspecten niet kan overslaan of de studie in een hoger tempo kan voltooien. Ik ben nu ook nog bezig.

De combinatie leren en werken bevalt me prima. Ik krijg een goede begeleiding op het werk en ik merk dat de theorie goed aansluit bij waar we bij VDL mee bezig zijn. Binnen de opleiding krijg ik ook de ruimte om een beetje eigenwijs te zijn. Als ik de indruk heb dat een bepaald lesonderdeel niets toevoegt aan de praktijk op het werk, dan is er ook de ruimte om daarover in gesprek te gaan en het aan te passen. Wat de opleiding me tot nu toe heeft gebracht? Ik denk dat ik veel procesgericht ben gaan werken. Meer uitzoomen. Niet in kleine onderdelen en teveel details denken, maar meer in het grotere geheel. Dat vind ik het waardevolste van de opleiding tot nu toe. Over een tijdje heb ik mijn Associate degree als engineer op hbo-5 niveau en ben ik weer een stukje meer futureproof. Waardevoller voor mijn werkgever en natuurlijk ook voor mezelf.’

KIJK KRITISCH NAAR **JE HUIDIGE ONDERWIJS**

Frank Janssen leidt binnen FHBEt deeltijd-studenten op voor het vak van docent Consumptieve Beroepen in het vmbo en het mbo. Frank geeft colleges over zowel de inhoudelijke als de onderwijskundige aspecten van het vak. Daarnaast is hij in de afgelopen jaren nauw betrokken geweest bij het herontwerp van de flexibilisering van het onderwijs binnen zijn vakgebied.

'Mijn tip voor collega's die nog moeten starten met het flexibiliseringstraject? Dat is niet zo moeilijk: begin, wees brutaal, toon lef en vooral, doe het samen! Ons hbo-onderwijs moet niet meer starten bij de O van Onderwijs, maar bij de B van Beroeps. En ja, dat is best lastig. Jarenlang wisten we precies waar we aan toe waren als het ging om het beroepsbeeld waarvoor opgeleid werd. We hadden studenten, een klas, er was eenheid en wij bepaalden hoe we opleidden. Dat is in de kern natuurlijk al veel langer aan het veranderen, maar nu moet ook de organisatie van het onderwijs echt om.

We zeggen het vaak, maar we zullen de professional, de deeltijdstudent dus, ook echt meer aan het stuur moeten zetten. Die student komt binnen met, in ons geval, ervaring in het beroep en/of ervaring in het onderwijs. Die heeft een duidelijk beeld van wat hij al kan en wat hij nog wil. Samen met de studietoets gaat die professional op zoek naar een leertraject dat precies aansluit bij zijn vraag en bij de vraag vanuit het werkveld. Wij moeten ons daarop, binnen de scherpe en duidelijke kaders van het beroepsbeeld, aanpassen.

Van groot belang in dit geheel is de hybride leeromgeving, waarin we het schoolse leren en het leren in de praktijk bij elkaar brengen tot een werkbaar geheel. Dat is niet altijd eenvoudig. Bijvoorbeeld omdat de praktijk inmiddels heeft geleerd dat we toe moeten naar grotere en dus complexere eenheden van leeruitkomsten -van minimaal 15 en maximaal 30 ECTS. Of de beoordeling daarvan ook complexer wordt, moeten we afwachten. Dat weten we volgend jaar.

De flexibilisering van ons onderwijs is een noodzakelijk, maar ook bijzonder interessant traject. Een traject waarin je kritisch leert kijken naar je eigen onderwijs, zo heb ik het tenminste ervaren.'

Saskia van Dungen werkte jarenlang op verschillende lokale kantoren van een grote bank. Eerst in loondienst en later als zzp'er. Ondanks haar succesvolle carrière begon er de laatste jaren toch een zekere onrust te ontstaan bij de Bergeijkse. Uiteindelijk waagde ze de sprong in het diepe: ze schreef zich in voor de flexibele deeltijddoopleiding van de Pabo.

'Ik voelde dat het tijd was voor een nieuwe stap. De passie was weg. Ik werkte al mijn halve werkende leven voor dezelfde werkgever. De grote projecten die ik draaide rondom wet- en regelgeving waren heel interessant, maar ik miste iets.

Ik wilde weer energie krijgen van mijn werk. En ik merkte dat als ik voor een groep stond en mijn kennis over mocht brengen, die passie er weer was. Lesgeven, dat wilde ik. Daarom heb ik gekozen voor de Pabo. Waarom de basisschool en niet de middelbare? Omdat ik graag een jaar lang met dezelfde kinderen wil werken. Ik wil ze begeleiden in hun leerproces en ze zowel cognitief als emotioneel zien groeien.

Na lang wikken en wegen - het is toch niet niets, je goede baan vaarwelzeggen- besloot ik terug te gaan naar de collegebanken. Wel heb ik bewust de keuze voor deeltijd gemaakt, het leeftijdsverschil zou anders wel heel groot zijn. Bovendien geeft de flexibele deeltijddoopleiding me de ruimte om er een 'studentenbaan' naast te nemen. Ik doe de administratie voor een bedrijf, waardoor ik toch wat inkomsten heb. Ik vond het een drempel mijn inkomen gedag te zeggen, ik gunde het mezelf niet. Maar mijn partner gaf uiteindelijk het laatste zetje: hij staat er voor de volle 100 procent achter.

Je krijgt dankzij de flexibele insteek van de deeltijddoopleiding veel vrijheid. Dat de leeruitkomsten vrij vaag zijn omschreven, bezorgde me eerst stress. Nu zie ik het juist als een voordeel. Je mag zelf beslissen hoe je je leeruitkomsten wilt aantonen: op papier, via een video of interview, het kan allemaal. Wat wel vaststaat zijn de lesavonden op maandag en dinsdag. Dat in combinatie met studeren, werken en een gezin valt me soms zwaar. Ik wil het traject dan ook zo snel mogelijk afronden. Gelukkig heb ik een aantal gelijkgestemde studenten gevonden en lukt het tot nu toe goed om meters te maken.

Laatst werd ik door mijn voormalige werkgever gebeld met de vraag of ik tijd had voor een opdracht. Los van het feit dat ik er echt geen tijd voor had, voelde ik ook echt een rust over me heenkomen. Ik heb de juiste beslissing genomen.'

VAN BANKWEZEN **NAAR ONDERWIJS**

DOORGROEIEN DANKZIJ DIPLOMA

Robbert Wolter (31) heeft een duidelijk carrièrepad voor ogen. Binnen vijf jaar wil hij zijn doorgegroeid naar een leidinggevende functie binnen DAF Trucks, het bedrijf waar hij al bijna 4 jaar werkzaam is. Om die woorden kracht bij te zetten, besloot Robbert onlangs om te starten met de flexibele deeltijdopleiding Bedrijfskunde.

‘Ik ben momenteel werkzaam bij DAF Trucks. Hier vervul ik de functie van commodity manager. Ik ben verantwoordelijk voor het wereldwijd strategisch inkopen van slangen en leidingen die op een truck worden gemonteerd in de fabrieken van DAF Trucks in Eindhoven, Brazilië en van de motorenfabriek in het Amerikaanse Columbus (Ohio). Toch voelt dit voor mij nog niet als het eindpunt. Ik wil graag doorgroeien!

Brede opleiding

Het was uiteindelijk een collega van de afdeling HR die me wees op de flexibele deeltijdopleiding Bedrijfskunde van Fontys. Zijn verhaal sprak me direct aan. Niet alleen omdat Fontys een goede naam heeft, maar ook omdat het een brede opleiding betreft. Mijn leidinggevende was ook enthousiast. Logisch ook. De opleiding zorgt ervoor dat ik straks nóg beter functioneer.

Versnellen

Wat mij het meest aanspreekt aan de flexibele deeltijdopleidingen is dat je kunt versnellen. Officieel staat er vier jaar voor deze studie, maar ik wil graag binnen drie jaar afstuderen. Dat kan. Overigens kan het vertragen van je studie soms ook heel prettig zijn. Ik zie het bij collega-studenten.

Er kan zomaar iets gebeuren waardoor de studie op een laag pitje komt te staan. Dan is het prettig dat je zaken kunt uitstellen zonder direct veel vertraging op te lopen.

Kritiek

Overigens loopt nog niet alles zo soepel als voorgespiegeld. Zo is er tijdens de coronacrisis verschillende malen van planning gewijzigd. Dat was lastig. Juist voor flexibele deeltijdstudenten komt de planning heel nauw. Ze hebben naast hun studie ook nog een baan en een gezin te runnen. Gelukkig zie ik dat Fontys openstaat voor kritiek en zichzelf blijft ontwikkelen. Zelf lever ik een bijdrage aan die ontwikkeling door zitting te nemen in een adviescommissie. Fijn dat mijn mening serieus genomen wordt.

Zelf lesgeven

Al met al ben ik blij dat ik de stap heb gezet. Ik kan mijn praktijkervaring direct gebruiken tijdens mijn studie en de kennis die ik op school opdoet komt weer van pas in de dagelijkse praktijk. Wat ik voor mezelf het meest waardevolle vind, is dat ik ben gaan inzien hoe leuk ik het onderwijs vind. Zo leuk zelfs dat ik overweeg om naast mijn baan ook les te gaan geven!’

Na een aantal jaar in het bedrijfsleven te hebben gewerkt bij verschillende organisaties en in diverse functies, besloot Linda Arts (31) uit Breda twee jaar geleden het roer om te gooien. Ze koos voor het onderwijs. Onlangs rondde de Bredase de flexibele deeltijdopleiding Leraar Bedrijfseconomie aan de FLOT af.

‘Ik maakte carrière, maar de échte voldoening kwam er niet. In mijn achterhoofd bleef ik dat stemmetje horen: past het onderwijs niet beter bij je? Daar kun je écht iets voor mensen betekenen.

Maar er waren ook twijfels. Ik had al een vierjarig hbo-opleiding SPECO afgerond, evenals een Master Marketing Management aan de Universiteit van Tilburg. Het voelde als weggegooide jaren als ik nu ineens voor een heel ander carrière zou kiezen.

Ik besloot daarom om dat gevoel weg te stoppen en voor een nieuwe uitdaging bij een andere werkgever te kiezen. Ik ging als projectmanager aan de slag bij een webdesign-bureau. Ik genoot heel erg van het laten groeien van de mensen in mijn team, maar toch, het bleef kriebelen... Haalde ik wel genoeg voldoening uit mijn werk?

Uiteindelijk heb ik de knoop doorgehakt en ben ik weer gaan studeren. Ik heb heel bewust voor de flexibele deeltijdopleiding van de lerarenopleiding gekozen. Ik zag namelijk als een berg op tegen wéér vier jaar de schoolbanken in. Door te kiezen voor deze flexibele variant stond ik aan het roer en bepaalde ik mijn leerroute en de daarbij horende termijn.

Uiteindelijk heb ik de opleiding in twee jaar en twee weken afgerond. Dat komt mede omdat ik al vrij snel als docent economie op een mbo-school in Breda aan de slag kon. Ik heb mijn werkervaring daar in kunnen zetten om mijn leeruitkomsten aan te tonen. Dat heeft me veel (studie)tijd bespaard.

Overigens werk ik nu nog steeds op die school. Wie mij vooraf had verteld dat ik als docent economie op een mbo terecht zou komen, had ik voor gek verklaard. Maar echt waar: ik heb mijn droombaan gevonden.!

Ik heb best wel lang getwijfeld of ik weer zou gaan studeren. Maar toen ik eenmaal over die drempel heen was, wist ik zeker dat ik de juiste keus had gemaakt. Daar ben ik nog iedere dag heel dankbaar voor.’

NOOIT MEER
KRIEBELS, MAAR
EEN WAARDE-
VOLLE BAAN //

OPLEIDING EN WERKVELD MOETEN VERDER VERMENGEN //

Ankie de Laat is bestuurder bij ATO-Scholenkring. Daarnaast is ze voorzitter van de stuurgroep Opleiden in de school. Ankie heeft een duidelijke visie op de versterking van de samenwerking tussen opleiding en werkveld.

‘Het flexibiliseringstraject spreekt mij erg aan. Je merkte dat de traditionele deeltijdopleiding (van de Pabo) te weinig differentiatiemogelijkheden bood. Er werd te weinig tegemoetgekomen aan eerder opgedane ervaringen. Mensen moesten passen in een standaardverhaal en dat was niet voor iedereen even motiverend. Er zijn ook absoluut goede mensen daardoor afgehaakt, ja. Met de herinrichting van de opleiding komt er meer ruimte om af te stemmen op persoonlijke omstandigheden.

Werkveld en theorie komen steeds dichterbij elkaar. Natuurlijk is dat wennen, ook voor de mentoren op onze scholen. Het vraagt een meer coachende houding; waar heeft deze student op dit moment het meest behoefte aan, welke opdrachten passen het best op dit moment? Dat vergt aanpassing.

Ik zie deze flexibilisering als een goede eerste stap naar een verdere vermenging van opleiding en werkveld. Mijn droom is dat die vermenging nog veel verder gaat, zowel bij de voltijd- als de deeltijdopleidingen. Een voorbeeld? Nou, ik zie in het werkveld hele goede leerkrachten die prima een deel van het curriculum op de opleiding zouden kunnen verzorgen. En andersom zijn er zeker ook opleiders die hun praktijkervaring zouden kunnen updaten in het werkveld. Door die afwisseling hou je het werkveld en de opleiding dicht bij elkaar en dat werkt uitdagend en motiverend.

Een andere stap, nóg wat verder weg denk ik, zou een flexibilisering van de voltijdopleiding kunnen zijn. Waarom moet een voltijdstudent per se overdag naar school en in het weekend bij de slager werken? Gedurende de opleiding zou die student ook in het onderwijs kunnen werken; als klassenassistent, ondersteuner en in de laatste fase als leerkracht. Leren kan veel online en misschien wel 's avonds. Er zijn nog allerlei vormen en mogelijkheden denkbaar, maar dat opleiding en werkveld dichterbij elkaar toe moeten, dat staat voor mij vast. Deze flexibilisering van de deeltijdopleiding helpt daar zeker bij.

Wat mij betreft zit de flexibilisering ook bij de Masters in het nog beter aansluiten van de opleiding op het werkveld. De student neemt hier de eigen werksituatie als vertrekpunt voor de opleiding. Opdrachten worden nu zo vormgegeven dat de praktijk het onderwerp van studie wordt. De student heeft hierdoor meer de regie en de leeruitkomsten zijn direct toepasbaar in de onderwijspraktijk. De student zal met behulp van de kennis van de opleiding vragen gaan stellen over de dagelijkse onderwijspraktijk. Waarom hebben we deze methode gekozen? Hoe weten we of de aanpak van dit leerprobleem succesvol is? Hoe kunnen we als leerkrachten meer van elkaar leren? Doordat de studenten elkaar ontmoeten in gemixte groepen, waarbij iedereen zijn eigen praktijk meeneemt, wordt er veel geleerd van elkaar. Van de opleiders vraagt dit maatwerk en het zich daadwerkelijk verdiepen in de praktijk.’

STUDIE EN WERK VERSTERKEN ELKAAR ENORM

Jordi Driessen werkt al ruim 13 jaar als gymdocent. Momenteel is hij werkzaam op een middelbare school voor speciaal onderwijs. Het spookte al een tijdje door zijn hoofd om een nieuwe stap te zetten in zijn carrière. Zijn voormalige IB'er wees hem op de master Educational Needs bij Fontys. De flexibele insteek van de opleiding sprak hem direct aan.

'Gelijktijdig met de start van mijn master, ben ik begonnen als intern begeleider. Dat blijkt een geweldige combinatie. Wat ik leer bij Fontys kan ik direct toepassen in de praktijk. Ik coach docenten, maak onderwijsresultaten meetbaar en ben er voor leerlingen die even vastlopen. Dit is de nieuwe uitdaging die ik zocht: een mooie mix van taken.'

Puzzelen

Niet alleen de baan bevalt me vanaf het eerste moment uitstekend, ook over de studie ben ik heel enthousiast. Natuurlijk, in de eerste weken was het nog wel even

puzzelen. Welke module volg ik wanneer? Welke zaken kan ik combineren? Maar uiteindelijk is die keuzevrijheid juist heel prettig. Je staat echt zelf aan het roer. Ook voor mijn medestudenten was het soms zoeken, maar uiteindelijk heeft iedereen een passende leerroute gevonden.

Flexibel studeren

Zelf krijg ik van mijn werkgever (via de lerarenbeurs red.) de mogelijkheid om één dag in de week te studeren. Daardoor is de master goed te combineren met mijn baan. Ik heb de modules ook bewust zo gepland dat het aantal reiskilometers tot een minimum beperkt is. Het studeren vanuit huis bevalt me overigens ook uitstekend. Er is altijd een docent beschikbaar als er vragen zijn. Verder deel ik zelf mijn tijd in.

Combinatie van werk en studeren

Ik merk nu al dat studie en werk elkaar enorm versterken. Of ik niet eerder de stap had moeten zetten? Nee, dat niet. Die dertien jaar ervaring blijken nu heel waardevol. Dit was voor mij gewoon het juiste moment om nieuwe stap te zetten in mijn carrière.'

> FACTS & FIGURES

Pilot	Instituut
Educatie Samen Flexibel	Fontys Lerarenopleiding Tilburg Fontys Kind en Educatie Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg
Management in de Zorg	Fontys Mens en Gezondheid
Consumptieve beroepen / Leraar Technisch Beroepsonderwijs	Fontys Pedagogisch Technische Hogeschool
Fontys Pro Economie	Fontys Hogeschool Economie en Communicatie
Brainport to Flexibility	Fontys Hogeschool Techniek en Logistiek

Programmalijnen	2017/2018	2018/2019	2019/2020
1. Strategisch Kader	Bachelor 807	755	810
2. Onderwijs, examinering en begeleiding	Ad 94	114	155
3. Toekomstig organiseren	Master 431	361	480
4. Kwaliteit	Totaal 1.332	1.230	1.445
5. Professionalisering en kennisdeling			

Deelnemende opleidingen aan het experiment leeruitkomsten, naar pilot en niveau

Domein	Pilot	Ad	Bachelor	Master	Totaal
Educatie	Educatie Samen Flexibel		19	3	22
Mens en Gezondheid	Management in de Zorg	1	1		2
Techniek en innovatie	Consumptieve beroepen / Leraar Technisch Beroepsonderwijs	2	2		4
Economie	Fontys Pro Economie	2	6		8
Techniek en innovatie	Brainport to Flexibility	1			
Totaal		6	28	3	37

Naam	Betrokken medewerkers**	Aantal betrokken instituten
Margreet/ ESF Bachelor	295 (270 docenten en 25 OOP)	3 (ESF totaal)
Henderijn/ ESF Master	92 (78 docenten en 14 OOP)	2 (Master)
Maartje/ FPE	120 betrokken medewerkers per jaar	1
Aukje/ AD Engineering	17 betrokken medewerkers per jaar	1
Kees-Jan/ CT/LTB	27 betrokken medewerkers	1
Ronald/ MIZ*	34 (14 docenten en 20 OOP)	1

* Studenten: De OC-MiZ en haar achterban is actief betrokken geweest bij het ontwerp - inrichting van flexibel deeltijd onderwijs MiZ, expertgroep toetsing, kwaliteitscommissie

** Betrokken onderzoekers: geen medewerkers in een specifieke onderzoekersrol. Wel hebben collega's vanuit het Lectoraat actief meegedacht.

> TIPS & TRICKS

Werk actief samen met het werkveld

Zet denkkraft en ervaring van werkveld, partners en studenten in

Zorg voor informele momenten waar je studenten en partners kunt uitnodigen voor inspiratie / feedback / denkkraft

De ontwikkeling van ondersteunende (ICT) systemen moet gelijk opgaan met ontwikkelingen in pilots

Zet onderzoek in om zicht te houden op het ontwikkelproces en effecten

Werken met programmalijnen brengt meer structuur in het programma

Reflecteer regelmatig op je eigen functioneren en doelmatigheid

Externe druk en verantwoording (richting OCW met name) in combinatie met interne verantwoording helpt

Deel je ervaringen met collega's, zo zorg je ervoor dat het meer gaat leven

Elkaar leren kennen is een belangrijke voorwaarde voor het samen sturen

De scope van het programma moet helder zijn bij de start

Zorg voor een duidelijke visie én kaders zodat het speelveld helder is. Maar let op: laat iedereen zijn eigen wedstrijd spelen. Of ontwikkel vanuit een gedeeld beroepsbeeld en opleidingsvisie, vertrek vanuit een gezamenlijke basis en professionele leergemeenschappen

Bouw een netwerk op, doe aan community building Samen weet je meer dan alleen

Heb oog voor verbinding in de volle breedte (met stakeholders, onderling of andere initiatieven binnen Fontys)

STA STIL, BLIK TERUG EN VIER JE SUCCES!

> In contact?

Enthousiast geworden over het flexibiliseren van (deeltijd) onderwijs? Heb je vragen? Of wil je wellicht zelf aan de slag? Kijk dan op deze website voor meer informatie:

fontys.nl/flexibilisering

BEN JIJ ZELF OOK EEN VOORUITDENKER DIE ZICH VERDER WIL ONTWIKKELEN?

➤ ONTDEK ONS AANBOD OP **FONTYS.NL/PRO**

'Ik wil carrière-
stappen
blijven zetten.'

Fontys Pro
VOOR VOORUITDENKERS

